

Ерцхерцогът Франц Фердинанд, наречен Франц Австрийски, на възраст 51 години, пуши лула от розово дърво и поглажда мустаци. Новата парадна униформа стърже малко на врата. Ризата е копринена, но бъдещият император на цивилизования свят диша тежко. Всичко около него е толкова тягостно; потен свят, окъпан в странна светлина, като че ли скрит зад лепнеш и тежък воал от жегга. Жаден е, езикът му е натежал и сух като парче папирус между зъбите. Ерцхерцогът има мазоли на краката, а в бъбреците му вече кристализира малко и все още безболезнено камъче, киселинно и жълто като кехлибар. Въпреки това сутринта е окачил най-хубавите си ордени. Няколко Pro deo et patria, унгарски трикольор и една рядкост, т.нар. тиролски орден с двуглавия орел и светлата корона, благословена три пъти от тримата кардинали в бароковия сумрак на виенската катедрала „Свети Стефан“.

При пристигането в Сараево те са посрещнати от генерал Оскар Потьорек. Ниският жилав мъж, наречен от другите офицери der Regenschirm заради ушите си, държи в ръце няколко подаръка. Красив килим в небесносиньо и зелено, изработен в предградията на Сараево, книга с еврейски приказки, разпятие и красива бъклица от черешово дърво с мека босненска сливовица. Той подскача – все едно стъпил на жарава.

Веднъж да няма военен оркестър. Само няколко босненски сановници на три крачки пред народа: тъпа нагиздени хора, с хубави ориенталски дрехи, бели ризи и червени панталони, няколко австрийски полуцилиндъра, мустакати полицаи, хубав войник и млад търговец – Никола Барбарич.

Шест коли са подредени върху турския калдъръм. В средата е лимузината Graf und Stift, с регистрационен номер A-II-118, черна и блестяща, със седалки от бяла кожа и широки гуми. Шофьорът Леополд Шойка е вече зад волана. Около него ухае на одеколон и тютюн, примесени с оросилата челото и мустаците му миризма на пот.

Веднъж настанен на задната седалка на голямата лимузина, престолонаследникът затваря очи. Нежна ръка му подава копринена кърпичка. Той е мокър и хлъзгав също като някаква риба. Франц Фердинанд има чувството, че е луд и пиан, подобно на всички тези хора около него. Шофьорът бавно потегля и ерцхерцогът усеща красивото присъствие на жена си до него, както и все още – допира на благородната и студена коприна, толкова успокояваща и различна от възвращенията на този ориенталски народ; мръсен и неизмит. Той хваща ръката ѝ и я поставя върху устните си. Да, София е тук. Погледът ѝ е син, а краката дълги. Цялото ѝ тяло е поредица от красиви неща – гърдите ѝ, едва покрити от дантелена риза, ръцете, лебедовата шия, която рисува дълга и елегантна извивка, като че току-що излязла от еротичния сън на фламандски художник. Славянски нос и фин белег, вече остарял и избледнял, следа върху брадичката от някаква болест по кожата, човек би казал, че е миниатюрна бяла змия, скрита от фон дьо тена.

Изведнъж прекалено зрял плод, черна ябълка, пада от небето. Нещо грозно и шумно напълно връща ерцхерцога към ограничената и прозаична действителност. Той не вижда нищо. Франц Фердинанд усеща само студен дъх върху лицето си, все едно приближаваща се целувка на змия. И тъй, чува ужасяващ звук, после вик и произнесена на немски ругатня. След това вижда млад мъж, слаб и красив като апостол, който току-що е хвърлил ръчна граната върху колата и сега стои замръзнал пред тълпата, като че иска да каже: вижте, аз бях този, който го направи, гледайте, не се страхувам...

В последвалата секунда Франц Фердинанд се озовава със съскаща заплашително граната на коленете. Като добър войник мъжът я хваща и без да гледа, хвърля ужасния плод зад гърба си. Адското оръдие пада върху следващата кола и експлодира учудващо тихо, без съмнение заглушено от телата на жертвите.

Някои свидетели ще разкажат, че младият убиец е сбъркал автомобила. Други – официалните представители, полицаи и военни – ще кажат, че ерцхерцогът е действал, както описахме... Всъщност след този налудничав и отчаян акт пред нас са една спряла кола и терзанията на един млад мъж, Неделко Чабринович. Залитайки, той ще избяга по слабото течение на реката, ужасен като обградено животинче, попаднало в клопката на преследвачите си. Следва хаос.

Полицаяте, в началото изненадани като всички и поради това още по-усърдни, изваждат човека от реката. Единият от тях го удря веднъж сухо през лицето, а другият – множество пъти в корема. Бъдещият затворник на имперските тъмници има бяла пяна около устата, диша тежко и е със затворени очи, сякаш се опитва да излезе от този сън, в който е попаднал по чиста случайност.

Разтърсвано от странни конвулсии, вече нараненото му, крехко и мокро тяло бързо изчезва от сцената.

Около него няколко локвички, подобни на миниатюрни огледала, отразяват малки късове облаци и небе. Неделко Чабринович трепери. С ниско сведена глава, с ръце с белезници на гърба, той е само кълбо от болка, което диша тежко.

В това време Франц Фердинанд Австрийски разглежда летните си ръкавици. Върху нежната кожа от лопатар има няколко черни петна: релефния отпечатък на гранатата.